

Vấn đề đạo Tin Lành trong dân tộc thiểu số ở miền núi phía Bắc hiện nay và biện pháp giải quyết

Nguyễn Khắc Đức*

Nhận ngày 7 tháng 5 năm 2024. Chấp nhận đăng ngày 13 tháng 7 năm 2024.

Tóm tắt: Từ năm 1987, người Mông ở miền núi phía Bắc bắt đầu theo đạo Tin Lành thông qua nghe đài *FEBC* (Far East Broadcasting Company) và *Đài Nguồn Sống*, phát sóng từ thủ đô Manila, Philipin. Từ năm 1992 đến trước năm 2005, đạo Tin Lành phát triển “đột biến” trong đồng bào dân tộc thiểu số. Đến nay, diễn biến đạo Tin Lành theo hướng ổn định, đáp ứng sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng của người dân, tuy nhiên, vẫn nổi lên một số vấn đề phức tạp đang đặt ra đối với các địa phương cần quan tâm giải quyết, như số lượng người theo, các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành tiếp tục gia tăng dẫn đến yêu cầu về hoạt động tôn giáo; việc xây dựng nhà sinh hoạt tôn giáo hay “nhà nguyện” diễn ra ở nhiều địa phương mà không báo cáo chính quyền; tình trạng mâu thuẫn nội bộ của các tổ chức, hệ phái, điểm nhóm đạo Tin Lành; và hoạt động lợi dụng đạo Tin Lành tuyên truyền tư tưởng ly khai, tự trị, của những lực lượng xấu.

Từ khóa: Đạo Tin Lành, dân tộc thiểu số, người Mông, miền núi phía Bắc

Phân loại ngành: Triết học

Abstract: In 1987, the H'mong people in Vietnam's northern mountainous region began to follow Protestantism listening to *FEBC* (Far East Broadcasting Company) and *Nguồn Sống* radio, broadcast from Manila, the capital of the Philippines. From 1992 to before 2005, the religion developed "abruptly significantly" among the ethnic minorities. At present, the evolution of Protestantism is stable, meeting the needs for religious activities of the people. However, there are still a number of complex issues that localities need to pay attention to. It's because the numbers of Protestant followers, organizations, and denominations continue to increase, leading to a higher need for religious activities; the construction of the house of worship or "chapel" takes place in many localities without reporting to the authorities; while there have been internal conflicts among Protestant organizations, denominations, and congregations, and bad forces' activities of taking advantage of Protestantism to propagate ideas of separatism and for autonomy.

Keywords: Protestantism, ethnic minorities, the H'mong people, the northern mountainous region.

Subject Classification: Philosophy

1. Giới thiệu

Bước vào thời kỳ đổi mới, đạo Tin Lành, thông qua đài *FEBC* và *Đài Nguồn Sống* phát từ nước ngoài, đã phát triển mạnh trong vùng dân tộc thiểu số (DTTS) ở miền núi phía Bắc Việt Nam, đáp ứng nhu cầu tâm linh, tôn giáo, tín ngưỡng của một bộ phận người DTTS, trong đó phần lớn là người Mông, đồng thời tạo ra tình trạng phức tạp, căng thẳng trong cộng đồng. Từ sau năm 2005, thời điểm Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị 01 (Thủ tướng Chính phủ, 2005) về một số công tác đối với đạo Tin Lành, đến nay, hoạt động của đạo Tin Lành từng bước đi vào ổn định, tuân thủ pháp luật, đáp ứng sinh hoạt tôn giáo, tín ngưỡng của người dân. Tuy nhiên, hoạt động của đạo Tin Lành ở khu vực còn những diễn biến phức tạp đặt ra đối với các địa phương, như tình trạng xây dựng nhà sinh hoạt tôn giáo

* Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
Email: nguyengkhaeducnapa@gmail.com

không báo cáo chính quyền hay hoạt động lợi dụng đạo Tin Lành nhằm gây bất ổn ở khu vực. Bài viết chỉ ra những vấn đề phức tạp liên quan đến đạo Tin Lành trong đồng bào dân tộc thiểu số ở miền núi phía Bắc và đề xuất biện pháp giải quyết.

Trong thời gian qua, đã có nhiều công trình nghiên cứu đạo Tin Lành trong đồng bào DTTS ở miền núi phía Bắc (MNPB). Lê Văn Lợi (2017) cho rằng, việc người DTTS theo đạo Tin Lành ở MNPB đang đặt ra những vấn đề, như tình trạng mâu thuẫn, mất đoàn kết trong gia đình, dòng họ giữa những người theo đạo và người không theo đạo, bản sắc văn hóa truyền thống của đồng bào DTTS đang bị mai một dưới tác động tiêu cực của đạo Tin Lành, tình trạng di cư tự do và việc tuyên truyền thành lập “Vương quốc Mông”, sự xuất hiện của nhiều hệ phái Tin Lành và sự cạnh tranh giữa các hệ phái và sự xuất hiện của các hiện tượng tôn giáo mới xuất phát từ giáo lý Kitô giáo. Các tác giả đưa ra giải pháp, kiến nghị nhằm nâng cao đời sống văn hóa xã hội của đồng bào các DTTS.

Vũ Thị Thu Hà (2020) đưa ra một số khuyến nghị chính sách trước sự biến đổi của đạo Tin Lành ở Việt Nam hiện nay, đó là: cần nhận thức đầy đủ và toàn diện về đạo Tin Lành, coi đạo Tin Lành như một nguồn lực xã hội phục vụ cho phát triển bền vững, Nhà nước tạo hành lang pháp lý để đạo Tin Lành phát huy được giá trị của mình vào việc phục vụ xã hội, khuyến khích đạo Tin Lành áp dụng các giá trị của mình vào công tác an sinh xã hội.

Nguyễn Xuân Hùng (2020) đề cập tới một số vấn đề đặt ra liên quan đến đạo Tin Lành ở MNPB, như: sự phát triển của cộng đồng người DTTS theo đạo Tin Lành ở các vùng chiến lược, nhất là người Mông; vấn đề đất đai, cơ sở thờ tự và địa điểm sinh hoạt đạo Tin Lành; sự du nhập của các giáo phái, nhóm Tin Lành cực đoan; và vấn đề bảo đảm an ninh tôn giáo. Tác giả nêu ra một số khuyến nghị. Về nhận thức cho cán bộ quản lý các cấp, cần bổ sung thêm những kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ, trong đó có những kiến thức cần thiết về thành phần tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành. Về lĩnh vực luật pháp tôn giáo, cần triển khai Luật tín ngưỡng, tôn giáo sâu rộng để cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo cho các điểm nhóm, thành lập các tổ chức tôn giáo trực thuộc, từ đó tạo điều kiện cho các tổ chức giáo hội có đường hướng hoạt động đúng đắn thu hút tín đồ chân chính tham gia.

Nguyễn Quang Hưng (2021) phân tích vấn đề tôn giáo mới trong cộng đồng người Mông ở vùng Tây Bắc. Các tác giả đề xuất một số giải pháp ổn định cộng đồng người Mông, đó là: tham vấn của các học giả nước ngoài; nhận chân một số giá trị truyền thống của đồng bào Mông; hợp tác, củng cố đội ngũ người có uy tín; bình thường hóa đời sống tôn giáo của đồng bào DTTS theo đạo Tin Lành... Các tác giả nhấn mạnh một trong những giải pháp căn bản là củng cố lại đội ngũ những thủ lĩnh địa phương, những già làng, trưởng bản, trưởng họ, các thầy cúng, các thầy shaman, những người có uy tín trong cộng đồng về số lượng và nâng cao về chất lượng.

Tỉnh ủy Cao Bằng (2024) cho biết, tình hình an ninh trật tự vùng dân tộc, tôn giáo tiềm ẩn những yếu tố phức tạp, như: các tôn giáo gia tăng, củng cố phát triển tổ chức, đẩy mạnh các hoạt động từ thiện, nhân đạo để mở rộng địa bàn ảnh hưởng, phát triển tín đồ ở vùng DTTS; xin thành lập, chia tách các điểm sinh hoạt tôn giáo tập trung; tích tụ, hợp thức hóa đất đai vì mục đích tôn giáo; một số các điểm nhóm Tin Lành chưa tuân thủ các quy định của pháp luật; một số “đạo lạ”, “tín ngưỡng lạ” có dấu hiệu hoạt động trở lại...

Các công trình trên đây đã nghiên cứu nhiều nội dung liên quan đến đạo Tin Lành trong DTTS ở MNPB, như: quá trình phát triển, ảnh hưởng của đạo Tin Lành (Nguyễn Văn Thắng, 2009), nguyên nhân làm cho một bộ phận người DTTS theo đạo Tin Lành, sự biến đổi của đạo Tin Lành, những vấn đề đặt ra, khuyến nghị, giải pháp nhằm ổn định tình hình đạo Tin Lành... Tuy nhiên, do giới hạn về thời gian thực hiện hay nguồn tư liệu, nên việc nhận diện, phân tích những vấn đề liên quan đến đạo Tin Lành trong DTTS ở MNPB hiện nay, từ đó đưa ra những giải pháp để giải quyết còn hạn chế, chưa toàn diện và thiếu cập nhật, vì vậy cần tiếp tục được nghiên cứu.

Bài viết được thực hiện trên cơ sở phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng, chủ nghĩa duy vật lịch sử và các phương pháp nghiên cứu như: phương pháp phân tích văn bản, logic lịch sử, tọa đàm, quan sát và điền dã. Tại các tỉnh Lào Cai (tháng 02/2021), Cao Bằng (tháng 04/2024), Sơn La (tháng 03/2017), tác giả đã tham dự tọa đàm với cán bộ các cơ quan chức năng về đạo Tin Lành và quan sát các buổi cầu nguyện của tín đồ Tin Lành.

2. Một số vấn đề về đạo Tin Lành trong đồng bào dân tộc thiểu số ở miền núi phía Bắc

2.1. Số người theo đạo và tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành tiếp tục gia tăng

Số lượng người theo đạo Tin Lành gia tăng mạnh

Từ những hộ người Mông đầu tiên theo *Vàng Trú/Vàng Chừ*, mà bản chất là đạo Tin Lành, vào năm 1987 ở tỉnh Hà Giang, Sơn La, số người theo đạo liên tục gia tăng, đột biến trong thời gian từ 1992 đến đầu những năm 2000. Năm 2005, số người DTTS theo đạo Tin Lành ở các tỉnh MNPB là 101.889 người, đại bộ phận thuộc dân tộc Mông (Ban Tôn giáo Chính phủ, 2006: 144). Sau khi Chỉ thị 01 của Thủ tướng Chính phủ về một số công tác đối với đạo Tin Lành được ban hành năm 2005, tình hình đạo Tin Lành đi vào ổn định các mặt hoạt động, số lượng tín đồ tiếp tục gia tăng đến nay. Theo tổng hợp của Ban Tôn giáo Chính phủ, vùng trung du và MNPB, năm 2015, có 182.697 người theo đạo Tin Lành; đến năm 2019, khu vực MNPB có 235.635 người. Như vậy, sau 10 năm thực hiện Chỉ thị 01, số người theo đạo Tin Lành tăng 80.808 người. Sau 04 năm, 2015-2019, số người theo đạo tăng 52.938 người. Sự gia tăng mạnh mẽ ở nhiều tỉnh, như Điện Biên, Lai Châu, Sơn La, Lào Cai và Hà Giang.

Bảng 1. Số người theo đạo Tin Lành ở một số tỉnh miền núi phía Bắc

Tỉnh	2015	2019	2023
Cao Bằng	18.746	16.895	21.000
Điện Biên	53.017	63.100	77.366
Hà Giang	19.525	21.693	26.981
Lai Châu	22.436	46.892	53.626
Lào Cai	26.527	31.644	39.700
Sơn La	9.149	16.495	24.350
Tổng số	149.400	196.719	243.023

Nguồn: Ban Tôn giáo Chính phủ, 2023; Tỉnh ủy Cao bằng, 2024; Sở Nội vụ tỉnh Điện Biên, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Hà Giang, 2023; Ủy ban Nhân dân tỉnh Lai Châu, 2024; Ban Tôn giáo tỉnh Lào Cai, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Sơn La, 2023.

Đạo Tin Lành mở rộng phát triển vào các DTTS ngoài dân tộc Mông và Dao. Tỉnh Sơn La, trong những năm gần đây tôn giáo này tăng cường phát triển vào dân tộc Thái, năm 2023, có 94 người theo đạo Tin Lành. Tại tỉnh Lào Cai, trong thời gian gần đây, đạo Tin Lành phát triển vào người Dao đỏ, với vài chục hộ tín theo. Ở tỉnh Bắc Kạn, một số người Tày, Nùng đã theo đạo Tin Lành. Tỉnh Điện Biên, năm 2020, có người ở 6 DTTS theo đạo Tin Lành gồm: Mông, Dao, Thái, Hoa, Hà Nhì, Sán Chỉ.

Gia tăng số lượng tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành

Lúc đầu người Mông theo đạo Tin Lành chỉ thông qua nghe Đài Nguồn Sống, chưa hề có sự hiện diện của mục sư, truyền đạo hay tổ chức Tin Lành nào, sau đó là sự có mặt truyền giáo của Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc). Đến trước năm 2005, chỉ có thêm hai tổ chức Tin Lành nữa truyền giáo ở khu vực này là Hội thánh Liên hữu Cơ Đốc Việt Nam và Hội thánh Phúc âm Ngũ tuần Việt Nam¹. Nhưng đến năm 2020, đã có trên 17 tổ chức, hệ phái

¹ Nay là Giáo hội Phúc âm Ngũ tuần Việt Nam.

đạo Tin Lành hoạt động ở MNPB, với xuất xứ cũng rất đa dạng, cả từ miền Bắc, miền Nam, rồi từ nước ngoài, cả những hệ phái đã được công nhận và chưa được công nhận. Các tỉnh có nhiều tổ chức, hệ phái hơn cả là Điện Biên 14, Lào Cai 10, Yên Bái 10.

Bảng 2. Các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành ở các tỉnh miền núi phía Bắc, 2023

Tỉnh	Số lượng	Tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành
Cao Bằng	5	Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc) (HTTLVNMB), Hội thánh Liên hữu Cơ đốc Việt Nam (HTLHCĐVN), Hội thánh Mennonite Việt Nam, Tin Lành Giám lý Liên hiệp Việt Nam (TLGLLHVN), Tin Lành Liên hiệp Việt Nam
Điện Biên	14	HTTLVNMB, HTLHCĐVN, Liên đoàn Truyền giáo Phúc âm Việt Nam (LĐTGPAVN), Liên đoàn Truyền giáo Phúc âm (LĐTGPA), Truyền giảng Phúc âm Việt Nam (TGPAVN), Giáo hội Phúc âm Ngũ tuần Việt Nam (GHPANTVN), An bình hạnh phúc, TLGLLHVN, Giáo hội Báp tit Việt Nam, Liên hữu Tin Lành Báp tit Việt Nam (LHTLBTVN), Lời sự sống (LSS), Nước hằng sống, Hội thánh Tin Lành Ngũ tuần người Việt, nhóm Tin Lành sinh hoạt tại gia
Hà Giang	8	HTTLVNMB, HTLHCĐVN, Hội thánh Tin Lành Trưởng lão Việt Nam (HTTLTLVN), TLGLVN, TGPAVN, Hội thánh Phúc âm Toàn vẹn (HTPATV), Nước hằng sống, LĐTGPAVN
Lai Châu	6	HTTLVNMB, HTLHCĐVN, HTTLTLVN, Tổng hội Báp tit Việt Nam, TGPAVN, LĐTGPAVN
Lào Cai	10	HTTLVNMB, HTLHCĐVN, TGPA, HTPANTVN, HTTLTLVN, LĐTGPAVN, HTPATV, Hệ phái Báp tit Việt Nam, Giám lý Liên hiệp Việt Nam, Hội chúng Ngũ tuần
Sơn La	9	HTTLVNMB, HTLHCĐVN, HTTLTLVN, HTPATV, LSS, TGPAVN, Liên hiệp Truyền giáo Việt Nam, GHPANTVN và LHTLBTVN

Nguồn: Tỉnh ủy Cao bằng, 2024; Sở Nội vụ tỉnh Điện Biên, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Hà Giang, 2023; Ủy ban Nhân dân tỉnh Lai Châu, 2024; Ban Tôn giáo tỉnh Lào Cai, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Sơn La, 2023.

Sự xuất hiện của nhiều tổ chức, hệ phái sẽ đặt ra yêu cầu đối với các địa phương về đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung, công nhận tổ chức tôn giáo, tiếp đó là việc bảo đảm sinh hoạt tôn giáo, nơi sinh hoạt, lễ hội, bồi dưỡng, đào tạo, quan hệ quốc tế tôn giáo, hoạt động từ thiện, nhân đạo của các tổ chức Tin Lành... Đáng chú ý là sự du nhập và hoạt động của những nhóm phái có tính chất cực đoan, “tà giáo”, như “Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ”, “Tia chớp phương Đông”, “Ân Điển Cứu rỗi”, “Giê Sùa”, “Bà Cô Dợ” sẽ tác động tiêu cực đến đời sống của đồng bào DTTS ở vùng sâu, vùng xa.

2.2. Nhiều điểm nhóm đạo Tin Lành chưa được cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung

Trong thời gian qua, các tỉnh MNPB đã tích cực trong việc cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung cho các điểm nhóm đạo Tin Lành, từ đó giúp đồng bào tự do sinh hoạt tôn giáo, đời sống thêm vui tươi, phấn khởi, tích cực lao động sản xuất, tăng cường mối quan hệ gắn bó với chính quyền các cấp. Ở một số tỉnh, như: Cao Bằng, Lào Cai, Điện Biên, việc cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo cho các điểm nhóm Tin Lành đã hoàn thành cơ bản. Trong khi đó, việc cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo còn chậm ở một số địa phương, dẫn đến tình trạng còn một số lượng đáng kể các điểm nhóm Tin Lành chưa được cấp đăng ký sinh hoạt

gây khó khăn nhất định cho nhu cầu sinh hoạt tôn giáo của người dân, khó khăn cho công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động của các điểm nhóm, đồng thời tạo cơ hội cho những hoạt động phê phán, lợi dụng của những lực lượng xấu đối với chủ trương, chính sách tự do tôn giáo, tín ngưỡng của Đảng và Nhà nước.

Bảng 3. Số điểm nhóm đạo Tin Lành ở các tỉnh miền núi phía Bắc, năm 2023

Tỉnh	Tổng số điểm nhóm	Số điểm nhóm đã được cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung	Điểm nhóm chưa được cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung	
			Số lượng	Tỷ lệ (%)
Bắc Kạn	98	79	19	19
Cao Bằng	210	190	20	9
Điện Biên	408	356	52	12
Hà Giang	180	93	87	48
Lai Châu	250	135	115	46
Lào Cai	200	170	30	15
Sơn La	204	33	171	83
Tổng số	1550		494	31

Nguồn: Sở Nội vụ tỉnh Bắc Kạn, 2023; Tỉnh ủy Cao Bằng, 2024; Sở Nội vụ tỉnh Điện Biên, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Hà Giang, 2023; Ủy ban Nhân dân tỉnh Lai Châu, 2024; Ban Tôn giáo tỉnh Lào Cai, 2023; Sở Nội vụ tỉnh Sơn La, 2023.

2.3. Gia tăng xây dựng nhà sinh hoạt tôn giáo hay “nhà nguyện”

Do điểm nhóm đạo Tin Lành không phải là tổ chức tôn giáo cơ sở hay tổ chức tôn giáo trực thuộc, không có tư cách pháp nhân, nên trong suốt thời qua họ không thể xin cấp phép để xây dựng nhà sinh hoạt tôn giáo hay “nhà nguyện”, việc sinh hoạt tôn giáo của tín đồ diễn ra chủ yếu tại nhà riêng của trưởng điểm nhóm hoặc nhà tín đồ, trong nhiều trường hợp không đáp ứng được nhu cầu sinh hoạt thực tế. Trước tình hình đó, nhiều nhà sinh hoạt đạo Tin Lành đã được các điểm nhóm tự xây dựng, coi nói để đáp ứng nhu cầu sinh hoạt tôn giáo, từ đó tạo ra nét mới trong bức tranh đạo Tin Lành ở khu vực. Theo thông tin từ các tỉnh, đến năm 2012, ở khu vực này đã có khoảng 100 nhà sinh hoạt tôn giáo² được xây dựng, mở rộng với sự hỗ trợ của các tổ chức Tin Lành, đóng góp của tín đồ bằng tiền, hiến tặng đất và ngày công, nhưng chưa đăng ký với chính quyền. Nhiều điểm nhóm tăng cường xin hỗ trợ từ các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước xây nhà sinh hoạt tôn giáo. Đến nay, ở khu vực này có hàng trăm nhà sinh hoạt tôn giáo hay “nhà nguyện” do các điểm nhóm tự xây dựng. Chẳng hạn, tỉnh Sơn La, đến đầu năm 2024, có 58 nhà sinh hoạt tôn giáo đã được xây dựng³; tỉnh Lào Cai, có khoảng 100; tỉnh Cao Bằng có khoảng vài chục nhà; tỉnh Lai Châu, năm 2020, có 43 nhà (Cao Xuân Hà, 2020: 71).

Trong thực tế, việc mua bán, chuyển nhượng, hiến tặng đất đai giữa các hộ dân với các điểm nhóm để mở rộng khuôn viên, tạo lập quỹ đất xây dựng cơ sở tôn giáo... diễn ra ở nhiều địa phương. Hơn nữa, có tình trạng các tổ chức, cá nhân nước ngoài tài trợ cho các điểm nhóm Tin Lành xây dựng nơi sinh hoạt. Tình trạng xây dựng, coi nói cơ sở sinh hoạt tôn giáo không thông báo, đăng ký với cấp có thẩm quyền như vậy tiềm ẩn nguy cơ gây mất an ninh trật tự trong cộng đồng. Tình trạng này sẽ tiếp tục diễn ra phức tạp trong thời gian tới.

² Chẳng hạn, tỉnh Lai Châu: 13; Cao Bằng: 18; Lào Cai: 34; Điện Biên: 23.

³ Thông tin từ Cơ quan làm Công tác tôn giáo tỉnh Sơn La, 2024.

2.4. Các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành tăng cường hoạt động tôn giáo và hoạt động xã hội

Trong bối cảnh Việt Nam hội nhập quốc tế sâu rộng, điều kiện xã hội và pháp lý trong nước thuận lợi, các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành ở MNPB đang và sẽ tích cực hoạt động tôn giáo và xã hội để mở rộng ảnh hưởng. Các tổ chức, hệ phái tiếp tục tổ chức hoạt động để củng cố niềm tin, phát triển tổ chức, lôi kéo người theo đạo; tăng cường tập huấn, bồi dưỡng về tôn giáo cho lãnh đạo điểm nhóm ở địa bàn⁴; đưa người đi học tập, dự hội nghị ở nước ngoài, nhưng không báo cáo theo quy định. Họ tăng cường đào tạo người DTTS trở thành chức sắc đạo Tin Lành đưa về hoạt động tại các cơ sở; cử chức sắc đến vùng sâu, vùng xa, vùng DTTS hoạt động. Tỉnh Sơn La, tình trạng một số tín đồ Tin Lành di cư tự do sang Myanmar, Lào... gây ra những khó khăn cho công tác quản lý xã hội, đảm bảo an ninh trật tự xã hội.

Tăng cường truyền giáo online, qua không gian mạng, đặc biệt là truyền giáo của các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành ở nước ngoài, chưa được công nhận. Tiêu biểu là hoạt động truyền giáo online của hiện tượng “Giê Sù” và “Bà Cô Dợ”, hai hiện tượng xuất phát từ Mỹ hoàn toàn truyền giáo online vào người Mông từ năm 2015 để xây dựng lực lượng khiến cho cả nghìn người vốn là tín đồ đạo Tin Lành tin theo. Thời điểm cao nhất, ở tỉnh Điện Biên có gần 1.300 người theo hiện tượng “Giê Sù”, 330 người theo hiện tượng “Bà Cô Dợ”, tương tự, ở tỉnh Lai Châu là 150 người và 300 người (Hoàng Thị Lan, 2021: 140-142). Bởi vì, cả hai hiện tượng này đều nói đến Chúa Trời, sự tái lâm của Chúa Giêsu, sự cứu rỗi của Chúa... cùng với hứa hẹn, hỗ trợ tiền cho người theo đạo và truyền đạo. Việc sinh hoạt đạo qua mạng đơn giản, nội dung có những điểm giống với sinh hoạt đạo Tin Lành, đồng thời được hỗ trợ tiền, vật dụng, vì vậy nhiều người Mông đã chuyển theo “Giê Sù” và “Bà Cô Dợ”. Ở các tỉnh Điện Biên và Lai Châu đã phát hiện việc những người tuyên truyền “Giê Sù” và “Bà Cô Dợ” từ Mỹ đã chuyển hàng trăm triệu đồng và đô la Mỹ cho những người trong nước để tích cực tuyên truyền và mở rộng tín đồ. Sau Điện Biên, Lai Châu, hai hiện tượng này đã du nhập vào vùng DTTS ở nhiều tỉnh MNPB, như Lào Cai, Sơn La, Bắc Kạn. Vấn đề đáng quan tâm là cùng với truyền giáo, hiện tượng “Giê Sù” đã tuyên truyền tư tưởng ly khai, phản động về việc thành lập “nhà nước Mông” ở Lào và các tỉnh MNPB, tác động rất tiêu cực đến cộng đồng người Mông.

Các tổ chức, hệ phái tăng cường các hoạt động từ thiện, nhân đạo, an sinh xã hội, như khám, chữa bệnh, phát thuốc, nhu yếu phẩm miễn phí theo đợt hay thường xuyên, xây nhà cho đồng bào nghèo (không phân biệt tôn giáo); khuyến tín đồ áp dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất, chăm chỉ làm ăn, phòng tránh các tệ nạn xã hội... Trong đó, nhiều hoạt động thiện nguyện không thông báo, đăng ký với chính quyền. Mặt tích cực của các hoạt động này là góp phần hỗ trợ thiết thực đồng bào ở vùng sâu, vùng xa, khó khăn về đời sống vật chất. Tuy nhiên, hoạt động này cũng dễ bị lợi dụng vào mục tiêu gây thanh thế, phát triển tín đồ của các hệ phái Tin Lành hay tuyên truyền tư tưởng mê tín, cực đoan, thậm chí là tư tưởng ly khai và phản động.

2.5. Mâu thuẫn nội bộ của các hội thánh, điểm nhóm đạo Tin Lành

Mâu thuẫn nội bộ là tình trạng thường xuyên diễn ra trong các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành, một tôn giáo đề cao tự do, độc lập trong hoạt động. Vấn đề nổi lên ở MNPB hiện nay là mâu thuẫn nội bộ của Hội thánh Liên hữu Cơ đốc Việt Nam (HTLHCĐVN) dẫn đến tình trạng các chức sắc, điểm nhóm ly khai khỏi Tổng hội để thành lập nhóm phái mới, như *Tin*

⁴ Chính quyền đã nhận thấy một số chức sắc Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc) có ý định xây dựng trung tâm cai nghiện ma túy tại huyện Nậm Pồ.

Lành Liên hiệp Việt Nam, dẫn tới những phức tạp nhất định trong hoạt động của đạo Tin Lành ở các địa phương. Tại tỉnh Lào Cai, đến nay, trong số hơn 40 điểm nhóm thuộc Hội thánh đã có 23 điểm nhóm với hơn 4.000 tín đồ đã không còn chịu sự quản lý của Hội thánh. Ở tỉnh Điện Biên và Sơn La cũng diễn ra tình trạng tương tự, một số điểm nhóm thuộc HTLHCĐVN đã tách ra khỏi sự quản lý của Hội thánh⁵; mâu thuẫn trong nội bộ Hội thánh tiếp tục có chiều hướng phức tạp làm tín đồ mất niềm tin đối với cách điều hành của lãnh đạo Hội thánh.

Tình trạng mâu thuẫn nội bộ trong các điểm nhóm diễn ra dẫn đến sự chia tách hình thành điểm nhóm mới. Hơn nữa, tình trạng chuyển đổi hệ phái đạo Tin Lành diễn ra ở các địa phương như: Điện Biên, Lào Cai, Sơn La. Đáng chú ý là sự chuyển đổi của tín đồ thuộc các tổ chức, hệ phái đã được công nhận sang các nhóm phái chưa được công nhận, thậm chí nhóm phái có tính chất cực đoan.

2.6. Xuất hiện các hiện tượng tôn giáo mới

Trong thời gian gần đây, ở các tỉnh MNPB xuất hiện một số hiện tượng tôn giáo mới được truyền vào từ nước ngoài và các địa phương trong nước, như: Ngọc Phật Hồ Chí Minh, Pháp môn diệu âm, Hoàng Thiên Long, Pháp luân công, San sư khê to, Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ, Ân điển Cứu rỗi, Tia chớp phương Đông (Hội thánh của Đức Chúa Trời toàn năng), “Giê Sù”, “Bà Cô Dợ”... Tình hình hiện tượng tôn giáo mới ở một số tỉnh hiện nay như sau:

Tỉnh Hà Giang: San sư khê to - 2.424 người theo, Pháp luân công - 17 người, Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ - 23 người, Ngọc Phật Hồ Chí Minh - 25 người, Pháp môn diệu âm - 6 người, Hoàng Thiên Long - 5 người, Ân điển Cứu rỗi - 408 người⁶.

Tỉnh Điện Biên: Tâm linh Hồ Chí Minh - 97 người, Pháp luân công - 88 người, Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ - 7 người, Hội thánh Đức Chúa Trời Toàn năng - 4 người, Pháp môn diệu âm - 6 người⁷.

Tỉnh Lai Châu: một số hiện tượng tôn giáo mới, như “Bà cô Dợ”, “Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ”, “Tia chớp phương Đông”, Pháp môn diệu âm, với tổng số vài chục người theo, hoạt động ảnh hưởng tiêu cực đến tình hình an ninh trật tự xã hội (Ủy ban Nhân dân tỉnh Lai Châu, 2024: 4).

Tỉnh Sơn La: Ngọc Phật Hồ Chí Minh và Tâm linh Hồ Chí Minh - 184 người, Pháp môn diệu âm - 11 người, Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ - 19 người, Tia chớp phương Đông - 13 người⁸. Có một số người dân theo hiện tượng “Bà Cô Dợ”, hoạt động tuyên truyền, tập hợp lực lượng để thành lập “Nhà nước Mông”.

Hiện tượng tôn giáo mới xuất hiện và hoạt động ẩn mình dưới nhiều hình thức khác nhau, tránh sự quản lý của chính quyền. Để lôi kéo được nhiều người tham gia, những người cầm đầu ở trong và nước ngoài đã dùng nhiều thủ đoạn, trong đó có hoạt động tuyên truyền xuyên tạc chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước, kích động người dân chống đối chính quyền.

2.7. Lợi dụng đạo Tin Lành gây bất ổn ở khu vực

Với âm mưu thành lập “Nhà nước Mông tự trị”, vào cuối tháng 4 đầu tháng 5 năm 2011, những phần tử phản động đã tuyên truyền, kích động hàng nghìn người Mông tụ tập đông người

⁵ Bản Hồi Hương xã Mường Nhà, huyện Điện Biên; Cà Là Pá, Cà Là Pá 1 xã Leng Su Sìn; Huổi Khon 1,2, Huổi Thanh 1, xã Nậm Kê; Đoàn Két, xã Mường Toong; Vang Hồ, xã Nậm Vĩ; Hua Sin nhóm 2, xã Chung Chải; Trạm Púng, xã Quảng Lâm huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên.

⁶ Thông tin từ Cơ quan làm Công tác tôn giáo tỉnh Hà Giang, năm 2023.

⁷ Thông tin từ Cơ quan làm Công tác tôn giáo tỉnh Điện Biên, năm 2023.

⁸ Thông tin từ Cơ quan làm Công tác tôn giáo tỉnh Sơn La, năm 2023.

tại (bản Huổi Khon, xã Nậm Kè) huyện Mường Nhé, tỉnh Điện Biên, gây bất ổn trong địa bàn, bức xúc dư luận trong nước và quốc tế. Hoạt động như vậy lại diễn ra khi gần đây xảy ra sự kiện hàng trăm người Mông tụ tập tại xã Tà Tổng huyện Mường Tè tỉnh Lai Châu vào đầu năm 2020, với mục đích thành lập “Nhà nước Mông”, tác động tiêu cực đến tình hình an ninh trật tự ở khu vực. Hoạt động tuyên truyền về “Nhà nước riêng” của người Mông ở Lào vẫn được các lực lượng xấu tuyên truyền mạnh mẽ, đặc biệt thông qua mạng Internet và mạng xã hội, tác động rất tiêu cực đến tâm tư, tình cảm của người Mông.

Các thế lực thù địch tăng cường truyền bá tư tưởng phản động, chia rẽ đoàn kết dân tộc, tôn giáo, kích động tư tưởng ly khai, tuyên truyền về “Nhà nước độc lập”, “Nhà nước tự trị”, “Nhà nước Mông”. Âm mưu và hoạt động của chúng tiếp tục tiềm ẩn nguy cơ gây bất ổn về chính trị, xã hội trên địa bàn, làm xói mòn niềm tin của đồng bào có đạo đối với Đảng và Nhà nước. Tỉnh Điện Biên, năm 2020, đã phát hiện một số cá nhân người Mông ở Mỹ, Thái Lan tiếp tục tuyên truyền lôi kéo, tài trợ một số đối tượng cầm đầu, cốt cán tôn giáo tham gia các lớp tập huấn về “xã hội dân sự năm 2020”, do Ủy ban cứu trợ người vượt biên - BPSOS⁹ tổ chức tại Thái Lan, đồng thời chỉ đạo một số cá nhân ở địa bàn thu thập tài liệu để phục vụ cho hoạt động vu cáo chính quyền phân biệt đối xử với tín đồ tôn giáo, vi phạm dân chủ, nhân quyền và tự do tôn giáo.

3. Biện pháp giải quyết vấn đề đạo Tin Lành trong đồng bào dân tộc thiểu số ở miền núi phía Bắc

3.1. Về nhận thức

Đạo Tin Lành là một tôn giáo lớn trên thế giới với số lượng tín đồ đông đảo ở hầu khắp các châu lục và quốc gia, tiêu biểu là các nước phát triển. Đây được xem là tôn giáo cải cách gắn với sự phát triển xã hội, rất đa dạng về tổ chức, hệ phái, trong đó có những nhóm phái có tính chất cực đoan. Vì vậy, nhận thức của chúng ta về đạo Tin Lành trong đồng bào DTTS ở MNPB cần khách quan, biện chứng hơn để đáp ứng với tình hình thực tiễn. Trên cơ sở đó, trong thời gian tới, cần tiếp tục thống nhất và nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên, người dân về đạo Tin Lành; chủ trương, chính sách, pháp luật về đạo Tin Lành.

Tuyên truyền, phổ biến chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước đến cán bộ, đảng viên và nhân dân, đặc biệt là chức sắc, tín đồ đạo Tin Lành, đồng thời vận động đồng bào tín đồ thực hiện tốt chính sách đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng thôn bản, tích cực lao động sản xuất, xóa đói, giảm nghèo, thực hiện các phong trào thi đua yêu nước. Tăng cường truyền thông trong vùng DTTS, vùng có nhiều tín đồ tôn giáo, với nhiều hình thức đa dạng, như: phát thanh, truyền hình, báo in, mạng xã hội... bằng tiếng Việt và tiếng DTTS, trong đó chú ý nâng cao chất lượng thông tin, đáp ứng nhu cầu thiết thực về đời sống tinh thần, nhận thức, văn hóa, vật chất của đồng bào, từ đó sẽ góp phần nuôi dưỡng, phát triển tình yêu quê hương, đất nước, tích cực lao động sản xuất xây dựng cuộc sống của đồng bào. Thông tin kịp thời cho các địa phương về những âm mưu, phương thức, thủ đoạn hoạt động mới của các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề tôn giáo chống phá Đảng, Nhà nước và khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Trên cơ sở đó, làm cho đồng bào tự giác đấu tranh làm thất bại âm mưu của các thế lực xấu lợi dụng vấn đề tôn giáo, dân tộc phá hoại khối đại đoàn kết dân tộc và cuộc sống bình yên của đồng bào.

Tỉnh Cao Bằng, trong thời gian qua đã tích cực thực hiện truyền thông trong vùng đồng bào DTTS, vùng có đông đồng bào theo đạo Tin Lành. Các cơ quan đã thực hiện hàng nghìn

⁹ Tổ chức này đã được thành lập ở Mỹ, trong thời gian qua đã tuyên truyền vu khống Việt Nam vi phạm nhân quyền và tự do tôn giáo.

tin, bài, phóng sự, ảnh, video clip về chủ trương, chính sách, pháp luật của Đảng, Nhà nước về tôn giáo, dân tộc; chính sách xóa đói, giảm nghèo; kết quả thực hiện chính sách tôn giáo, dân tộc; biểu dương các cấp ủy đảng, chính quyền có nhiều thành tích trong công tác tôn giáo, dân tộc; tôn vinh đóng góp của các già làng, trưởng bản, người có uy tín trong đồng bào DTTS cho cộng đồng; đấu tranh, phản bác các thông tin sai trái, hoạt động lợi dụng vấn đề tôn giáo và dân tộc (Tỉnh ủy Cao bằng, 2024: 11).

3.2. Về công tác đối với đạo Tin Lành

Nhiệm vụ trọng tâm công tác đối với đạo Tin Lành trong đồng bào DTTS ở MNPB trong thời gian tới là hướng dẫn các tổ chức, hệ phái Tin Lành hoạt động theo chính sách, pháp luật để đáp ứng nhu cầu tôn giáo, tín ngưỡng của người dân và đóng góp cho sự ổn định, phát triển của khu vực. Trước mắt, cần tích cực cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung cho các điểm nhóm Tin Lành trên cơ sở những quy định của Luật tín ngưỡng, tôn giáo. Việc làm này có ý nghĩa lý luận và thực tiễn cấp thiết đối với việc ổn định tình hình đạo Tin Lành ở MNPB và cả nước. Trong thực tế, việc cấp đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung đã được triển khai rất tích cực ở vùng Tây Nguyên và nhiều tỉnh ở chính khu vực MNPB trong thời gian qua đưa đến hiệu ứng xã hội tốt đẹp, cho thấy đây là chủ trương, chính sách đúng đắn cần được thực hiện. Đối với các điểm nhóm “không muốn được cấp đăng ký”, nhiệm vụ của công tác tôn giáo là tuyên truyền, động viên về lợi ích thiết thực của việc đăng ký và cả trách nhiệm xã hội của điểm nhóm, trách nhiệm công dân của tín đồ đối với việc đăng ký, từ đó họ đăng ký với chính quyền. Tiếp theo, giải quyết việc thành lập tổ chức tôn giáo trực thuộc, hội thánh cơ sở hay chi hội của các tổ chức, hệ phái Tin Lành trên cơ sở đề nghị của các tổ chức Tin Lành và những quy định của luật pháp. Việc làm này sẽ giải quyết được vấn đề tư cách pháp nhân của các tổ chức tôn giáo trực thuộc của đạo Tin Lành, giúp họ trong hoạt động tôn giáo và hoạt động xã hội, như: xây dựng hay thuê mượn nơi sinh hoạt tôn giáo, mở lớp bồi dưỡng, đào tạo nhân sự, hoạt động từ thiện, nhân đạo, quan hệ quốc tế...; đồng thời có tác động tích cực đối với công tác quản lý nhà nước về đạo Tin Lành.

Đối với các hệ phái, nhóm phái chưa được công nhận, về nhận thức, cần tìm hiểu những vấn đề cơ bản thuộc về nhóm phái, như lịch sử hình thành, hoạt động, tư tưởng, thần học, tổ chức, từ đó nhận diện, phân loại để ứng xử phù hợp, trên tinh thần tôn trọng tự do tư tưởng, tôn giáo, tín ngưỡng, đóng góp cho cộng đồng, xã hội, đồng thời hạn chế, ngăn chặn việc truyền bá những tư tưởng mê tín, cực đoan, phản động trên cơ sở luật pháp quốc tế và Việt Nam.

Tiếp tục triển khai và thực hiện hiệu quả các chương trình, đề án, kế hoạch trong công tác hướng dẫn chức sắc, chức việc tín đồ đạo Tin Lành hoạt động đồng hành cùng dân tộc, tích cực tham gia phong trào xây dựng, phát triển kinh tế, xã hội, văn hóa, an ninh trật tự do chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể phát động; trọng dụng và phát huy vai trò của già làng, trưởng bản, trưởng dòng họ, người có uy tín trong đồng bào DTTS; vận động đồng bào giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa dân tộc phù hợp với đức tin tôn giáo.

Quan tâm giải quyết hoặc đề xuất cấp có thẩm quyền giải quyết những yêu cầu chính đáng của các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành, như: xây dựng, sửa chữa nhà sinh hoạt tôn giáo, tổ chức lễ Giáng sinh, Phục sinh; hoạt động phong chức, phong phẩm; đào tạo, bồi dưỡng chức sắc và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo của nhân dân. Tiếp tục mở các lớp bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ, kỹ năng quản lý nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo và thực thi pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo nói chung, đạo Tin Lành nói riêng, góp phần nâng cao năng lực quản lý nhà nước về tôn giáo của chính quyền địa phương theo “Đề án bồi dưỡng nghiệp vụ đối với cán bộ, công chức làm công tác tín ngưỡng, tôn giáo giai đoạn

2022-2026” (Quyết định 43/QĐ-TTg ngày 11/01/2022 của Thủ tướng Chính phủ). Kiện toàn tổ chức bộ máy, củng cố và nâng cao chất lượng hoạt động của đội ngũ cán bộ làm công tác tôn giáo các cấp; coi trọng công tác tập huấn, đào tạo cán bộ làm công tác tôn giáo.

Chủ động nâng cao hiệu quả đấu tranh, ngăn chặn hoạt động lợi dụng đồng bào theo đạo Tin Lành chống phá sự nghiệp cách mạng của nhân dân, chống Đảng, Nhà nước, gây bất ổn vùng đồng bào DTTS; kiểm soát những hoạt động có yếu tố nước ngoài liên quan đến đạo Tin Lành, như: hoạt động tài trợ và kêu gọi tài trợ, xuất nhập cảnh của các cá nhân, tổ chức. Tiến hành tổng kết 20 năm quản lý nhà nước đối với hoạt động của đạo Tin Lành (2005-2025)¹⁰.

3.3. Về phát triển kinh tế, văn hóa - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số theo đạo Tin Lành

Đa phần đồng bào DTTS theo đạo Tin Lành sống ở vùng sâu, vùng xa, biên giới ở MNPB đời sống còn rất khó khăn. MNPB đến nay vẫn là vùng khó khăn nhất cả nước (Kim Ngọc, 2024), trong đó dân tộc Mông vẫn là một trong những tộc người nghèo nhất. Vì vậy, việc tiếp tục quan tâm thực hiện chủ trương, chính sách, chương trình, dự án nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của đồng bào là rất cần thiết, có tầm quan trọng hàng đầu để phát triển bền vững vùng đồng bào và giải quyết những vấn đề phức tạp liên quan đến đạo Tin Lành. Thực tế cho thấy, Đảng và Nhà nước luôn luôn quan tâm và đã có nhiều chủ trương, chính sách phát triển vùng đồng bào DTTS ở khu vực, đã góp phần nâng cao đời sống của đồng bào. Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân nên kết quả đầu tư phát triển còn hạn chế nhất định, dẫn đến đời sống của đồng bào còn nhiều khó khăn. Đó đó, trong thời gian tới việc thực hiện chủ trương, chính sách, dự án, chương trình phát triển ở khu vực cần được thực hiện bài bản, hiệu quả hơn, tránh bị tham nhũng, lãng phí. Nhiệm vụ trong thời gian tới là thực hiện hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021-2030, giai đoạn I: 2021-2025; tập trung thực hiện chương trình xóa nhà tạm, nhà dột nát cho hộ nghèo, hộ gia đình chính sách, nhằm giúp hộ nghèo vùng DTTS vươn lên thoát nghèo bền vững, tránh tình trạng nguồn vốn bị chậm trễ và phân tán.

Đầu tư hoàn thiện hệ thống cơ sở hạ tầng, nhất là hệ thống đường giao thông tuyến xã, liên xã, liên xóm; thủy lợi phục vụ tưới tiêu; nước, điện sinh hoạt; cơ sở khám chữa bệnh, trường học, hạ tầng phát thanh, truyền hình, viễn thông, ưu tiên cho các địa bàn có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn, nhằm tạo thuận lợi cho mở rộng, phát triển sản xuất, kết nối giao thương, nâng cao thu nhập và khả năng tiếp cận các dịch vụ xã hội thiết yếu của người dân, nhất là các hộ nghèo và cận nghèo. Chú trọng tuyên truyền, vận động tín đồ đạo Tin Lành người DTTS bảo tồn, phát huy những giá trị văn hóa dân tộc như: dân ca, dân vũ, âm nhạc, phong tục và tập quán truyền thống.

4. Kết luận

Với những nguyên nhân chủ quan và khách quan, đạo Tin Lành trong DTTS ở MNPB tiếp tục phát triển kéo theo những vấn đề phức tạp mới, như: đất đai xây dựng nơi sinh hoạt tôn giáo, pháp nhân, bồi dưỡng, đào tạo nhân sự; cạnh tranh truyền giáo giữa các tổ chức, hệ phái; mâu thuẫn nội bộ của các tổ chức, điểm nhóm đạo Tin Lành dẫn đến tình trạng chuyển đổi hệ phái, chia tách hình thành điểm nhóm mới; sự phát triển của những hiện tượng tôn giáo mới; hoạt động từ thiện, nhân đạo, hoạt động lợi dụng đạo Tin Lành của những lực lượng xấu. Trong bối cảnh như vậy, việc chủ động đưa ra giải pháp khả thi để ổn định tình hình đạo Tin Lành là rất cần thiết, trong đó nhiệm vụ quan trọng hàng đầu là tiếp tục tuyên

¹⁰ Từ khi Thủ tướng Chính phủ ban hành Chỉ thị 01 về một số công tác đối với đạo Tin Lành đến nay.

truyền, phổ biến, bồi dưỡng, đào tạo để thống nhất, nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên và nhân dân về đạo Tin Lành, công tác đối với đạo Tin Lành. Tiếp đó là nâng cao hiệu quả công tác tôn giáo để hướng dẫn hoạt động, đáp ứng những nhu cầu chính đáng của các tổ chức, hệ phái đạo Tin Lành. Đồng thời, thực hiện tích cực, hiệu quả Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS và miền núi giai đoạn 2021-2030, để không ngừng nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của đồng bào theo đạo Tin Lành trong vùng.

Tài liệu tham khảo

- Ban Tôn giáo Chính phủ. (2006). *Đạo Tin Lành ở Việt Nam*. Nxb. Tôn giáo.
- Ban Tôn giáo Chính phủ. (2023). *Bảng tổng hợp tình hình đạo Tin Lành năm 2023*.
- Ban Tôn giáo tỉnh Lào Cai. (2023). *Báo cáo kết quả triển khai thực hiện Kế hoạch công tác đối với đạo Tin Lành năm 2023 trên địa bàn tỉnh Lào Cai*.
- Cao Xuân Hà. (2020). *Đạo Tin Lành trong cộng đồng người Mông ở tỉnh Lai Châu hiện nay*. [Luận văn Thạc sĩ Tôn giáo học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh].
- Hoàng Thị Lan. (Chủ biên, 2021). *Đời sống tôn giáo, tín ngưỡng vùng dân tộc thiểu số ở Việt Nam hiện nay*. Nxb. Lý luận Chính trị.
- Jame F. Lewis. (2019). *Đức tin và văn hóa Tin Lành trong đời sống người H'mong vùng cao (1987-2017)*. Trong cuốn Hội thánh Tin Lành Việt Nam (miền Bắc). *Đạo Tin Lành những dấu ấn lịch sử và hiện tại*. Nxb. Tôn giáo.
- Kim Ngọc. (2024). 10 tỉnh, thành nào có thu nhập bình quân đầu người cao nhất cả nước? https://dantri.com.vn/kinh-doanh/10-tinh-thanh-nao-co-thu-nhap-binh-quan-dau-nguoi-cao-nhat-ca-nuoc-20240428153924644.htm?utm_source=coccoc&utm_medium=ccnews.
- Lê Văn Lợi. (Chủ nhiệm, 2017). *Điều tra, khảo sát sự biến đổi về văn hóa - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số sau khi gia nhập đạo Tin Lành ở Tây Bắc*. Báo cáo tổng quan kết quả điều tra Dự án điều tra cơ bản năm 2016-2017. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
- Nguyễn Quang Hưng. (Chủ biên, 2021). *Những rẻo cao mây phủ*. Nxb. Hội Nhà văn.
- Nguyễn Văn Thắng. (Chủ biên, 2009). *Giữ "lý cũ" hay theo "lý mới"? Bản chất của những cách phản ứng khác nhau của người Mông ở Việt Nam với ảnh hưởng của đạo Tin Lành*. Nxb. Khoa học xã hội.
- Nguyễn Xuân Hùng. (Chủ nhiệm, 2020). *Đạo Tin Lành tại các tỉnh phía Bắc Việt Nam hiện nay: Thực trạng, xu hướng và những vấn đề đặt ra*. Báo cáo tổng hợp Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ 2019-2020. Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.
- Sở Nội vụ tỉnh Bắc Kạn. (2023). *Báo cáo Kết quả triển khai thực hiện Kế hoạch công tác đối với đạo Tin Lành năm 2023 trên địa bàn tỉnh Bắc Kạn*.
- Sở Nội vụ tỉnh Điện Biên. (2023). *Báo cáo Kết quả triển khai thực hiện kế hoạch công tác đối với đạo Tin Lành năm 2023 trên địa bàn tỉnh Điện Biên*.
- Sở Nội vụ tỉnh Hà Giang. (2023). *Báo cáo kết quả triển khai thực hiện kế hoạch công tác đối với đạo Tin Lành năm 2023 trên địa bàn tỉnh Hà Giang*.
- Sở Nội vụ tỉnh Sơn La. (2023). *Báo cáo Kết quả triển khai thực hiện kế hoạch công tác đối với đạo Tin Lành năm 2023 trên địa bàn tỉnh Sơn La*.
- Thủ tướng Chính phủ. (2005). *Chỉ thị về một số công tác đối với đạo Tin Lành*. Số: 01/2005/CT-TTg, ngày 04 tháng 2 năm 2005.
- Tỉnh ủy Cao Bằng. (2024). *Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội, dân tộc, tôn giáo và giải quyết vấn đề dân tộc, tôn giáo trên địa bàn tỉnh Cao Bằng*.
- Ủy ban Nhân dân tỉnh Lai Châu. (2024). *Báo cáo tình hình phát triển kinh tế xã hội trong vùng đồng bào dân tộc thiểu số và một số vấn đề dân tộc, tôn giáo trên địa bàn tỉnh Lai Châu*.
- Vũ Thị Thu Hà. (Chủ biên, 2020). *Biến đổi của đạo Tin Lành trong phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay*. Nxb. Khoa học xã hội.